

Strindberg på Florö?

I sommarnumret ställde Bengt Olofsson en fråga till Tomas Forser om Strindberg någon gång varit i Fjällbacka. I artikeln "Strindberg i Fjällbacka?" besvaras frågan med ett frågetecken. "Det finns de som säger att han besökte samhället", skriver Tomas. "Forskningen behöver kompletteras på den punkten." Javisst, det skulle vara intressant att veta vilka de är som säger (eller sade) att han satt sin fot här. Det är väl i så fall en muntlig tradition. Vad vi säkert vet, enligt artikeln och kända dokument, är ju att han var i Lysekil och i Grebbestad och beskådade Tanums hällristningar.

Vad gjorde Strindberg här?

Boken "Hemsöborna" som utspelar sig på Kymmendö söder om Dalarö i Stockholms skärgård kom 1887. Stellan Johanssons i och för sig spännande teori, som jag hörde honom förkunna senast på Florö under Skärgårdens dag i sommar, nämligen att Mor Abela på Florö med familj skulle ha varit förebild till folket på Kymmendö, kan man genom en enkel titt i en uppslagsbok tyvärr definitivt avfärda (helt utan saltnypor), eftersom Strindberg först 1890 kom till norra Bohuslän.

Men Florö är därför inte helt borta ur Strindbergs resealmanacka under resan i oktober 1890.

I Göteborg befann sig i september det året den 25-åriga journalisten *Gustaf Uddgren*, som hade läst notisen i *Handelstidningen* om att Strindberg var i stan, och han lyckades få företräde för den store författaren, som han beundrade. Gustaf Uddgren rådde Strindberg att främst bese norra Bohusläns storslagna kust, som han ju själv kände väl och älskade från sin ungdom i Kville prästgård. Strindberg hade redan studerat geologiska verk och förklarade stolt att det är i norr man finner den röda graniten. Uddgren vågade då undra om det enbart var geologin som var intressant.

-Var det inte också värt att uppleva den säregna och vackra naturen? Strindberg, som älskade den idylliska stockhoms-skärgården, hade fått i sig en schablonbild av Bohuslän och yttrade: -Bohuslän. Nej, det är så fult som ett månlandskap. Då

hade han ännu inte sett landskapet med egna ögon.

Med kosterbåt till Grebbestad

Efter en rundresa i Skåne, Blekinge, Småland meddelade Strindberg sin vän Vult von Stejtern att han startade från Göteborg den 15 oktober.

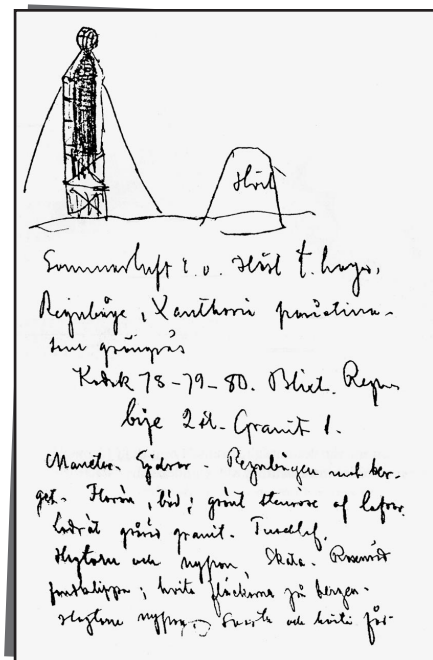
Brevet till von Stejtern fortsätter: "seglade vidare norrut med kosterbåt (25 kr utom drickspengar och brännvin till Grebbestad)". (Brevet är återgivet i sin helhet i förra numret av *Fjällbacka-Bladet*.) Han måste alltså ha passerat vår skärgård. Men planen att sätta sig en månad i Fjällbacka och studera sillfisket som han skrev om den 7 oktober blev aldrig fullföljd, troligen, är bäst att säga.

Under färden mot Grebbestad antecknar han i sin resedagbok den 17 oktober klipornas färgskiftningar, granitens rosenröda ton (Lasse Lundbergs "rosenbukett av granit", minsann.)

Dessa dagboksblad finns refererade av Erik Carlsson i den väldokumenterade uppsatsen "*August Strindbergs bohuslänska resa*", som ingår i "Bohuslän. Årsbok 1988". Jag har också själv införskaffat de aktuella sidorna ur resedagboken från Kungliga Biblioteket, sidor som tyvärr innehåller mycket torftiga, korta nedkastade anteckningar om berg och den knappa växtligheten.

Saltskärs käring avritad

Här finns dock en högtintressant teckning från den 17 oktober som artikelförfattaren

tror föreställer fyren på Väderöbod. Nej, det är ingenting mindre än Saltskärs käring, som Strindberg har ritat. (Grattis Stellan, där fick du något nytt att berätta.) Bredvid käringen har han ritat ett äldre sjömärke med anteckningen: "Hvit". Strindberg var ju också målare och har inte kunnat undgå att fascineras av färgspelet och antecknar: "Sommarluft. Höst. Hägring. Regnbåge SXanthoria parietina (vägglav,) trut, gröngräs. Kodak 78-79-80 Blixt. Regnbåge. 2 st Granit 1 (troligen ett prov han tagit med.) Maneter. Ejdrar. Regnbågen mot berget. Florön, bod, grönt stenros av lafvar. Lodrät gråröd granit. Tuschlaf. Hagtorn och nypon. Skata. Rosenröd fondklippa; hvita fläckarna på bergen. Hagtorn, nypon. Svarta och hvita fär".

Han måste nog ha varit i land på Florö, annars kunde han inte så noga ha kunnat beskriva t ex lavarna. Vad såg han annars på Florö? Inte ett ord om detta. Här pågick annars sillruschen för fullt. Mor Abela var död. Nu regerade sonen Petter August med alla sina excesser. Var Strindberg inne på krogen och fick något i västen? Vi får inte ens höra vad skepparen hette som seglade med honom.

Den dumme Strindberg, som försökte agera vetenskaplig geolog och botanist! Han var ju dramatiker och berättare och odslade tid på dessa alltför hastiga och amatörmässiga vetenskapsresor. Från Grebbestad tar han sedan en båt till Strömstad och via Svinesund till Fredrikshald. Här inspirerades han till novellen "Likkvakan i Tistedalen" om Karl XII och en novell till, som ingår i samlingen "Svenska öden och äventyr."

Strindbergs resa i Bohuslän var inte någon succé.

Till det negativa bidrog, att han träffade

Grebbestad Tandvård!

- www.gtv.nu -

Ring nån av oss om Du vill veta mer eller boka en tid!

Anna Lindh (tandläkare) 0525-666 10 • Mette Ström Engberg (tandhygienist) 0525-666 06

Välkomna!

folk där som hört talas om att han några år tidigare varit åtalad för hädelse mot nattvarden i sin novellsamling "Giftas". Han var från början dömd här som en farlig individ. Gustaf Uddgren skriver i sin uppsats om Strindbergs resa: "När han återkom från sin bohuslänska resa hade jag inte tillfälle att få träffa honom. Jag hörde endast att Strindberg haft obehagligheter att utstå. Att smutsryktena om Giftas trängt fram ända till den litterärt okunniga befolkningen i dessa obygd, så att man visat honom öppet hat för hans faderskap till Giftas. Men så hade ju också lokalpressen de närmast föregående åren inte annat än ständigt häcklat honom.". Man kan jämföra med hur Hilma Strandberg blev bemött ett par år tidigare för novellen "Nitälskan".

Inger Rudberg

Källor:

- Strindbergs dagboksanteckningar 15-18 okt. 1890.
- Carlsson Erik: August Strindbergs bohuslänska resa. (Bohuslän – Årsbok 1988)
- Uddgren Gustaf: Mitt första sammanträffande med Strindberg. (Andra boken om Strindberg.)

Kommentar:

Frågan som ställdes i sommarnumret var om Strindberg besökt Fjällbacka. Den hänger fortfarande i luften, men inget källmaterial talar för det. Inte heller vet vi om han varit iland på Florö. Ingers förtjänstfulla utredning visar dock att han kände öns namn.

Jag har varit i kontakt med Lars Dahlbäck, huvudredaktören för den nationalutgåva av Strindbergs samlade verk som är under utgivning. Inget nytt om Fjällbacka meddelas från det hållet och heller inget om Florö i den massiva brevsamling som kan genomströvas via nätet. Vi får nog nöja oss med det och hoppas att också anteckningsböckerna, som förvaras på Kungliga Biblioteket, i sinom tid kommer att tryckas. Det finns planer på det.

TF

Birgittas Fotvård

Tel. Bostad 0524-400 56

Mobil 0704-043729

Kvällstid

Fjällbacka Service

Orgeln i Fjällbacka kyrka renoverad och utbyggd

Efter flera år med en tredskande och tjugig orgel beslöt kyrkorådet 1996 att försöka samla in pengar för att renovera orgeln.

Diplomorganist Hans Davidsson. Foto: HS

När Per Weist anställdes som kantor 1998 kastade han sig över orgeln, som alltså var i uruselt skick. Han kontaktade sin lärare Hans Davidsson. Denne undersökte orgeln och upptäckte bl.a. mycket värdefulla pipor som måste bevaras. Davidsson fastställde

vad som skulle krävas för en ombyggnad och renovering och Anders och Ulla-Britt Järund erbjöd sig att finansiera ett orgelbygge, om man följde de rekommendationer Hans Davidsson gav. Så skedde också. Förutom nytt liv för musiken i kyrkan medförde den synnerligen generösa donationen att oersättligt kulturhistoriskt material räddades till eftervärlden.

Den 2 juni 2002 blev en betydelsefull dag i kyrkans, ja, i hela samhällets musikliv. Det var den dag då kontraktsprosten Sigvard Gustavsson invigde kyrkorgeln efter att den renoverats, byggts ut och förbättrats. Ledaren för orgelprojektet, diplomorganist Hans Davidsson, berättade om arbetet, som för hans del främst bestod av forskning, eftersom alla gamla papper brann upp vid prästgårdsbranden i Kville. Vid invigningen spelade Hans Davidsson och musikdirektör Per Weist.

Vi har fått en orgel av högsta kvalitet som låter oss njuta av ljuva, mjuka klanger och häftigt orgeldån. Hur skulle det vara med en orgelmusikfestival i Fjällbacka?

Hans Odín

Faktaruta om orglarna i kyrkan

1892 togs den ursprungliga orgeln i bruk samtidigt med kyrkan. Orgeln hade 10 ¾ stämman och mekanisk styrning av luftventiler från tangentbord och pedal. Med hjälp av en trampa pumpades luft in i bälgar och pipor. 1942 ytbyttes trampan mot en fläkt som placerades i tornrummet. Orgeln hade en djup och fyllig klang som passade bra till att leda psalmsång. Orgeln är sannolikt en Johannes Magnussonorgel. Denne man fulländade konsten att bygga orglar vid en tid då nya kyrkor växte upp som svampar i Västsverige.

1955-56 var det dags att renovera orgeln. Samtidigt passade man på att bygga ut och modernisera orgeln och ge den en strävare och skarpare klangfärg. Orgeln byggdes av John Grönvalls orgelbyggeri. Antalet stämmor ökade till 19 och man återanvände av kostnadsskäl de gamla mäteriskt utformade piporna. Överföringen från tangentbord till luftventiler styrdes nu dock med annorlunda teknik - pneumatiskt via långa blyrör. Ett nytt spelbord byggdes söder om orgeln. Det nya styrsystemet visade sig ha en i kyrkorgelsammanhang kort livstid.

2001-02 års orgel tog nästan fyra år, från beslut till färdig orgel, och kostade 1,54 miljoner. Den har 16 stämmor varav två är separat spelbara från både tangentbordet och pedalen. Orgeln byggdes av Tore Johansson vid Tostareds orgelfabrik i Björketorp. 1892 års orgel har återställt och kompletterats med två stämmor (flöjt oktaviat 4 tum och i pedalen en basun 16 tum). Tre stämmor har nytillverkats (flöjt harmonik, violin och trumpet) och ytterligare tre kompletterats med pipor efter Magnussons gamla pipmått. Bälga, luftsystem, spelbord och regerverk har nytillverkats enligt gamla mått och principer. Överföringen från tangent till ventil är mekanisk och sker via träreglar. Arkitekt Adrian Petersons orgelfasad från 1890-talet är opåverkad av alla ändringar men utrymmet bakom fasaden har utnyttjats maximalt. Några av basunens träpipor är så långa att de måste vikas. Spelbordet har flyttats tillbaka framför fasaden. Kvaliteten på materialet och det utförda arbetet är av yppersta klass vilket borgar för lång livslängd, kanske upp till 200 år.